

DE PELGRIMVADERS.

De Dissenters, die zich van de Staatskerk hadden afgescheiden, hadden het onder den scepter van den Engelschen koning Jacobus I hard te verantwoorden. Van hetzelfde geloof als Calvijn, ijverden zij voor de vrijheid der kerk, los van alle staatsgezag. In eerbied voor den Koning wilden zij voor niemand onderdoen, want hij bleef voor hen de gezalfde vorst, regeerend bij de gratie Gods, doch in de Kerk was Christus Opperheer, en mocht de Koning niet verder dan tot den drempel komen.

Wie was Jacobus I?

De staatsman Sully noemde hem den geleerdsten dwaas van zijn tijd. Hij bezat in elk geval een behoorlijke dosis eigenwijsheid, en hield zich voor een der bekwaamste theologen van zijn eeuw. Bovendien was hij in hart en nieren een autocraat, en dan kan men zoo ongeveer al op zijn vingers uittellen, hoe moeilijk de toestand der Dissenters werd.

Hij wond zich hevig op tegen deze menschen. „Ik zou liever,” schreef hij een keer, „als een kluizenaar in een bosch leven, dan koning zijn over een volk, zooals het Puriteinsche gepeupel.”

Het was ondubbelzinnige taal.

Jacobus noemde het standpunt dezer afgescheidenen averechts verkeerd; hij duldde geen verzet tegen zijn bisschoppen, en dezelfde man, die de Arminianen brandhout noemde voor de hel, en zich heel deftig op de beoemde Dordrechtsche Synode liet vertegenwoordigen, om er voor te waken, dat de zuivere leer der vrije genade door geen Pelagiaansche en Remonstrantsche bacillen werd besmet, liet zijn eigen onderdanen, die in de vrije genade roemden, hevig vervolgen, omdat zij God wilden dienen naar het licht, dat Gods Woord hun schonk.

Een jaar lang hield de kerk der Dissenters het uit onder Jacobus' scepter. Toen zag men uit naar een veiliger oord. En waar wenkte de vrijheid liefelijker dan achter de Nederlandsche duinen?

Daar woonde een strijdbaar volk, dat voor de vrijheid den reuzenkamp tegen de Spaansche wereldheerschappij had opgenomen; daar wachtte den vervolgd een veilige wijtplaats. Het besluit was ras genomen, en de predikant Robinson en de ouderling Brewster vluchtten met hun kleine gemeente naar Amsterdam.

Het was een bange tocht, want zij verlieten hun maatschap, de vaderlijke erve. Doch hadden zij niet een ander, een hemelsch vaderland?

Ja, zij waren arme pelgrims. Dat was hun ware naam, en zij zochten een beter vaderland, namelijk dat boven is.

Zij bleven niet te Amsterdam, maar vestigden zich te Leiden, de sleutelstad, en met teedere ontferming werden zij door Gods kinderen ontvangen.

De Pelgrimvaders kwamen juist in den tijd der hevige worsteling tusschen de leer der Remonstranten en die der Contra-Remonstranten in ons land. De botsing tusschen Pro en Contra was onvermijdelijk en geweldig; het volk, dat zoo eensgezind tegen de Spanjolen had gevochten, was in twee vijandelijke kampen verdeeld, en het was voor de Engelsche ballingen onmogelijk, zich buiten den strijd te houden.

Zij waren het ook niet van zins. De uitverkiezing was voor hen het heilige plechtanker, als de storm der vervolgingen hun scheepke slingerde. Zij waren zwak in zichzelf, maar onoverwinnelijk als Gods uitverkorenen, en zij durfden de machten van hel en duivel trotseeren, omdat hun namen waren geschreven in de handpalmen des Almachtigen.

Robinson trad op als de geharnaste kampioen der predestinatie; hij verwierp de leer van den vrijen wil met alle kracht en beslistheid, en de Nederlandsche Calvinisten

verzeerden elkander met een geestdriftig gebaar, dat de oude, beproefde waarheid van den kerkvader Augustinus door den voortreffelijken broeder Robinson een machtige overwinning had behaald.

Al was de overwinning echter nóg zoo schitterend, de maatschappelijke toestand der wakkere Pelgrimvaders was benard. Zij waren niet gewoon, genadebrood te eten, en de armoede kwam hun tegemoet als een geharnast man.

Maar men zou zich zeer vergissen door te meenen, dat zij zich nu zuchtend bij de pakken zouden neervleien. Er was geen sprake van. Hun lijfspreuk was: Bid en werk! en aan die gulden spreuk hielden zij zich. Zij staken de handen moedig uit den mouw, en werkten onvermoed van den vroegen morgen tot den laten avond.

Er was heel wat aan vast. Zij waren van huis uit boeren, en moesten, om in hun levensonderhoud te voorzien, ambachten leeren en neringen ter hand nemen. Het hinderde niet. Met stille, ontombare energie aanvaardden zij hun taak. De ouderling Brewster zag er niet tegen op, drukker te worden, en Bradford, een landbouwer, leerde de zijdeveverij.

Zij vonden genade bij God en bij menschen. De Leidsche overheid verklaarde naar waarheid: „Nooit hebben wij eenige klacht of beschuldiging tegen hen gehoord,” en aan hen werd het woord van den apostel Paulus bevestigd: „De godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomstigen levens.”

Maar het waren ballingen. Zij waren in een vreemd land met vreemde zeden. Het Angelsaksische bloed klopte in hun aderen, en — o roerende toewijding! — zij meenden de hardheid der Engelsche regeering niet beter te kunnen beschamen, dan door nieuwe koloniën aan het oude vaderland toe te voegen.

Zoo dienden zij dan een verzoekschrift in bij koning Jacobus I, om zich in Virginia te mogen vestigen.

De Koning vond dit denkbeeld nog niet zoo kwaad.

„Wel,” zei hij „zij kunnen er visschers worden. 't Is een fatsoenlijk bedrijf; de apostelen zijn ook visschers geweest.”

Overigens was de toestemming der regeering slechts negatief, en de ballingen moesten het voor lief nemen met de vage belofte, dat men zich met hun kolonie niet zou bekommeren.

De gemeente te Leiden was niet veeleischend, en ging er mee accoord. Men zeide, dat een koninklijk zegel, al was het zoo groot als een kamervloer, toch niet zou baten, als er kwaad opzet in 't spel was. Zij vertrouwden niet op hun aardschen, maar veel meer op hun hemelschen Koning, en in Juli 1620 maakte de gemeente te Leiden zich tot het vertrek gereed. Van Delfshaven staken zij over naar de Engelsche kust, en van Plymouth zou de gevaarvolle tocht naar het verre Westen worden ondernomen.

Twee schepen lagen voor hen zeilree. Het waren de „Mayflower,” groot 180 ton, en de „Speedwell,” groot 60 ton. Het waren notendoppen; slechts een deel der gemeente kon worden ingescheept, terwijl de „Speedwell” te wrak was, om zee te bouwen, en moest terugkeeren.

Doch de „Mayflower” heesch de zeilen op hoop van zegen, en de vurige gebeden der achterblijvenden volgden hen.

God was met de „Mayflower”; zij droeg ook een kostbaren last — Gods uitverkorenen!

Voordat de ballingen den Amerikaanschen bodem betraden, vereenigden zij zich in een plechtige vergadering tot het verbond eener burgerlijke maatschappij.

Aldus luidde hun overeenkomst:

„In den Naam van God, Amen! Daar wij, die hier onze namen hebben geteekend, trouwe onderdanen van onzen geëerbiedigden koning Jacobus, voor de eer van God en de bevordering van het Christelijk geloof, alsmede voor den roem van onzen Koning en van ons vaderland, ondernomen hebben, de eerste kolonie in de noordelijke streken van Virginia te vestigen, zoo verklaren wij bij dezen plechtig en wederkeerig, in de tegenwoordigheid van God en van elkander, dat wij een verbond sluiten en ons aansluiten tot een burgerlijke maatschappij, tot bevordering

van ons welzijn en van het bovengenoemd doel, en zullen wij, krachtens dit verbond, van tijd tot tijd besluiten, ontwerpen en invoeren zulke rechtvaardige en billijke wetten, verordeningen, reglementen en beschikkingen als voor het algemeen welzijn der volksplanting noodig zal worden geacht, aan welk verdrag wij beloven ons, zooals het betaamt, te zullen onderwerpen en gehoorzamen.”

Alle mannen aan boord teekenden het historische document. Het waren er een-en-veertig; zij vormden met hun gezinnen honderd zielen.

Zoo werd de constitutioneele vrijheid van de toekomstige republiek der Vereenigde Staten in de kajuit der „Mayflower” geboren. Zij zou de republiek voeren tot wonderbaren bloei en luister, en thans, na drie eeuwen, brengt het nageslacht eerbiedig hulde aan de nagedachtenis van die godvruchtige mannen, bezield door Gods Geest, onoverwinnelijk door hun Godsvertrouwen, de stoere Pelgrimvaders, die zonder buidel en zonder male naar een nieuwe wereld trokken, om er den grond te leggen voor den machtigsten staat, dien de wereld heden kent.

L.P.

In Augustus 1920 zal het driehonderd geleden zijn, dat de „Pilgrim Fathers” van ons land uitzielden naar Amerika. Er is een Nederlandsche Commissie gevormd, die het derde eeuwfeest organiseert. „Feest” is eigenlijk niet het rechte woord. Het zal meer een „Herdenking” zijn. Wij hopen tegen den tijd van het jubileum eenige breedere artikelen te wijden aan de beteekenis van de „Pilgrim Fathers” voornamelijk voor Nederland en Amerika. Maar inmiddels achten wij het gewenscht, door plaatsing van bovenstaande schets alvast eenig denkbeeld te geven van hetgeen deze Protestantische ballingen zijn geweest voor de geschiedenis der wereld en ook voor den Christelijken godsdienst. In Nederland toch hebben de „Pilgrim Fathers” een godsdienstige en burgerlijke vrijheid leeren kennen, zooals toen in de wereld nauwelijks elders werd gevonden. En de grondbeginselen dier vrijheid hebben zij overgeplant naar Amerika, waar ze de grondslag zijn geworden van de Republiek der Vereenigde Staten.

Wij hadden dezer dagen het voorrecht, in het Groot-Auditorium der Leidsche Universiteit een rede aan te hooren, gehouden door Prof. Dr. J. Rendel Harris uit Manchester.

Spreker wees er allereerst op, hoe wij, niettegenstaande alles wat er tegen schijnt te spreken, mogen overtuigd zijn, dat onze God het heele wereldbestuur in handen heeft. De historie getuigt van de Goddelijke Voorzienigheid. En haar geliefd wachtwoord is, dat wij zouden denken den weg, dien God ons heeft geleid. Door middel van een handvol mannen heeft God de geschiedenis van eeuwen gedicteerd. En Nederland was driehonderd jaar geleden als een klein heiligdom onder de volkeren, waar de „Pilgrims” de in harden strijd verwonnen vrijheid genoten. Nederland was in dien tijd Engeland ver vooruit. Het had meer schepen. Het had grooter schepen. Het nam vlugger besluiten. Het had grootscher denkbeelden. Daarom kwamen de „Pilgrims” bij de Nederlanders ter school. Maar de leerlingen uit Engeland brachten hun eigen meester mee, John Robinson, die als een Mozes aan de nieuwe beweging het beloofde land voorstelde, doch er zelf nooit intrad, want na vijf jaar in ons land te hebben vertoefd, stierf hij. Evenals Mozes echter werd hij opgevolgd door een Jozua, William Brandfort, die de beginselen, waaraan de „Pilgrims” zich gebonden achtten, naar den eisch van Gods Woord, overplantten naar de Nieuwe Wereld.

In prachtig Engelsch en met jeugdijg vuur getuigde Prof. Rendel Harris van het groote belang, ook voor onze jonge menschen, in herinnering te houden, hetgeen God in vroegere eeuwen tot stand bracht, en te aanschouwen het drama van de Goddelijke leiding der volkeren, waarna hij uiteenzette de plannen der herdenking, waarop wij later hopen terug te komen.

Het bovenstaande volsta inmiddels om ook bij onze lezers en lezeressen meer belangstelling te wekken voor

de mannen, die „in jaren van zwaren druk en vervolging de vrijheid van geweten en gebondenheid aan Gods Woord hebben verdedigd met lijf en goed, en die ondanks alles hebben volgehouden, ballingschap en armoede, ontbering en harden arbeid hebben verduurd om zichzelf en hun nakomelingen te bewaren het kostbare bezit: God te dienen naar eisch van geweten en heilige Schriftuur.”

J. N. V.

T. Hoe kan men een jongen, met een gevoelig, meegaand karakter, wat meer wilskracht bijbrengen en ijver tot zijn studie? (Mevrouw v. d. B. V. te Z.)

Een poosje geleden, lieve mevrouw, heb ik een van de vooraanstaande vrouwen in ons land hooren spreken op een vergadering. We hadden het over het bezoeken van avondvergaderingen van moeders. Ze zeide toen, dat het toch een beetje al te dwaas was, om te vergen, dat moeders 's avonds altijd thuis bleven. De kinderen hadden immers hun werk.... Nu.... dan gaf het toch niets, of de moeders uit waren.”

Ik dacht: Kijk, nu laat je juist eens even zien, dat je of geen kinderen hebt, of nooit het echte ervan begrepen hebt. —

Wat een kind ijver en lust tot zijn werk geeft, dat is als iemand, 't zij moeder of vader, intens met hem medeleeft, zich met hem verdiept in het vervelende of moeilijke van zijn werk, de sommen even naargeestig vindt als hij zelf, en altijd bereid is om hem te overhooren, precies alles weet van de repetities tot aan het juiste uur toe, dat zij gehouden worden, en elken dag ten hoogste geïnteresseerd is in den afloop van elke moeilijke les en lastige thema. — Ik geloof, dat men een kind niets beters geven kan, dan het volle medeleven in zijn moeizamen studietijd maar.... hem dan ook met vaste hand aan zijn werk gehouden! Natuurlijk zal het dan wel eens voorkomen, door allerlei omstandigheden, dat een moeder 's avonds uit is, terwijl haar kinderen thuis hun werk doen, maar de mooie gouden regel zij toch; moeder met de gezellige werkmand aan de theetafel, bereid om elk kind zijn aandeel te geven van hartelijk medegevoel. —

Hoe men zijn kind meer wilskracht kan geven?... Ja, als we dat wisten, waar dat kruidje groeide, wat zouden er niet veel vaders en moeders een pelgrimstocht naar die plek maken! Wilskracht, dat is het groote, het mooie, wat onze opgroeiende jeugd over het algemeen mist.... Maar bid voor uw kind, bid vurig voor uw kind, bid aanhoudend voor uw kind, en zeg het aan den Heer, hoe ge pleit op Zijn beloften, vertel Hem alles van hem van zijn kwade, en goede eigenschappen en vraag Hem gelijk als in de tijden van weleer Zijn zegenende hand te leggen op het hoofd van uw jongen. —

A. v. H.—S.

V A R I A.

De Kunst.

„Als gij zijt verzaad,
Sta dan op en gaat.”

Dat is een les niet moeilijk te betrachten.

Maar, 't zij niet, of maar half verzaad,

Toch heen te gaan met blij gelaat,

En op het weinige Gods zegen in te wachten.

Voorwaar, wie 't kan,

Die is een eerbiedwaardig man. A. J. H.